

نقش خودتفسیری و هیجان‌ات‌تحصیلی در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی

دانشجویان علوم پزشکی

مهدی عربزاده

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۱۰/۱۹

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۲/۱۷

چکیده:

مقدمه: سازگاری تحصیلی از جمله عوامل مهمی می‌باشد که بر عملکرد تحصیلی اثرگذار بوده و مطالعاتی را در مدارس و دانشگاه‌ها به خود اختصاص داده است. پژوهش حاضر با هدف تبیین سهم عوامل خودتفسیری و هیجان‌ات‌تحصیلی در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام شد.

روش‌ها: مطالعه حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. از میان جامعه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال تحصیلی ۹۶-۹۷، نمونه‌ای به حجم ۳۹۵ نفر (۲۵۳ دختر و ۱۴۲ پسر) به شیوه نمونه‌گیری چند مرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های خودتفسیری (هاردین، لونگ و باوات)، سازگاری (بیکر و سریاک) و هیجان‌ات‌تحصیلی (پکران، گوئتز و فرانزل) جمع‌آوری گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام در نرم افزار آماری SPSS انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که رابطه‌ی سازگاری تحصیلی با خودتفسیری وابسته ($r=0/20$ ، $P<0/01$)، و هیجان‌ات‌تحصیلی ($r=0/16$ ، $P<0/01$) مثبت و معنی‌داری است و با خودتفسیری مستقل ($r=-0/11$ ، $P<0/05$) و هیجان‌ات‌تحصیلی ($r=-0/13$ ، $P<0/05$) منفی و معنی‌داری است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام نیز حاکی از آن بود که خودتفسیری وابسته و هیجان‌ات‌تحصیلی مثبت می‌توانند سازگاری تحصیلی دانشجویان را به‌طور مثبت و معنی‌دار پیش‌بینی کنند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج مطالعه حاضر می‌توان گفت خودتفسیری وابسته و هیجان‌ات‌تحصیلی مثبت نقش معنی‌داری در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی دارند. بنابراین با توجه به یافته‌های حاصل از این مطالعه پیشنهاد می‌گردد، مراکز مشاوره دانشجویی در چنین دانشگاه‌های، اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزشی با محوریت خودتفسیری و هیجان‌ات‌تحصیلی با هدف افزایش سازگاری تحصیلی دانشجویان نمایند.

کلید واژه‌ها: سازگاری تحصیلی، خودتفسیری، هیجان‌ات‌تحصیلی، دانشجویان

مقدمه

ورود به دانشگاه مقطعی بسیار حساس به شمار می‌رود که تغییر عمده‌ای در زندگی اجتماعی و فردی به وجود می‌آورد. در این دوره فرد با تغییرات زیادی در روابط انسانی و اجتماعی روبرو می‌شود (۱). از آن جمله می‌توان به ایجاد روابط جدید، دوری از خانواده، مدیریت مسایل تحصیلی، معیشتی و عاطفی، تغییر در عادات مطالعه، زندگی در شرایط خوابگاه دانشجویی، کافی نبودن امکانات رفاهی و اقتصادی، منابع درسی متعدد اشاره کرد. ناتوانی در روبرویی موفقیت‌آمیز با مسائل یاد شده از عوامل مهم در ناسازگاری و افت تحصیلی دانشجویان می‌باشد (۲). بنابراین از ضروریات اساسی دوران دانشجویی که

نویسنده مسئول: مهدی عربزاده، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. mehd_i_arabzadeh@hotmail.com

توجه به آن در رشد و توسعه جامعه اثر مستقیمی دارد و به آن شرط اساسی در بهره‌وری بهینه از نیروهای کارآمد و تحصیل‌کرده می‌باشد توانایی سازگاری تحصیلی (Academic Adjustment) با محیط دانشگاه است که باعث بالا بردن کارایی و کفایت تحصیلی در دانشجویان می‌گردد (۳). Olimat و همکاران نشان دادند که علت اصلی پیشرفت تحصیلی پایین در دانشجویان، عدم سازگاری تحصیلی و اجتماعی آن‌ها می‌باشد (۴). Pettas در پژوهشی نشان داد که دانشجویانی که در امر سازگاری تحصیلی با مشکل روبه‌رو می‌شوند، به احتمال زیاد در سایر ابعاد زندگی نیز دچار مشکل خواهند شد (۵). از این رو شناخت عواملی که بتوانند باعث سازگاری تحصیلی دانشجویان شوند، از اهمیت خاصی برخوردار است.

کاووسیان و همکاران نشان داد که هیجان تحصيلی لذت از کلاس اثر مثبت نیرومندی بر بهزیستی می‌گذارد و یکی از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های آن است. همچنین در جهت معکوس، ناامیدی از یادگیری بر بهزیستی اثر منفی معنی‌داری داشت (۱۷).

علاوه بر هیجانان تحصيلی، مطالعات بین‌المللی برگز و همکاران (Burgess & et al) نشان می‌دهد که سازگاری تحصيلی دانشجویان تحت تاثیر عوامل فرهنگی آن‌ها نیز می‌باشد (۱۸). یکی از این عوامل مهم فرهنگی خودتفسیری (Self Construal) است که به عنوان مجموعه‌ای از افکار، احساسات و اعمال مربوط به ارتباط شخص با دیگران و ارتباط شخص به عنوان فردی متمایز از دیگران تعريف شده است که خودتوصیفی و معنا دادن فرد به خود در رابطه با دیگران را توضیح می‌دهد (۱۹). به طور کلی خودتفسیری چگونگی تعريف و معنا دادن به خود است و این که افراد خود را در جمع چگونه می‌بینند و تعريف می‌کنند (۲۰).

خودتفسیری دارای دو بعد مستقل و وابسته است، که خودتفسیری مستقل (Independent Self Construal) به عنوان محدود، فردی و جدا از زمینه اجتماعی تعريف شده است و بیشتر بر توانایی، افکار و احساسات درونی و همچنین منحصر به فرد بودن و ابراز خود تاکید دارد، افراد این گروه بیشتر بر قدرت درونی و ارتقاء اهداف خود ارزش قائلند. به عنوان مثال، یک شخص با خودتفسیری مستقل ممکن است خود را به عنوان فردی "هوشمند" یا ممتاز تعريف کند، که موجب می‌شود خود را بیشتر در موقعیت‌های رقابتی قرار دهد (۲۱). در مقابل خودتفسیری وابسته (Dependent Self Construal) به یک فرد در ارتباط با دیگران اشاره می‌کند؛ بنابراین می‌توان آن را یک جامعه اجتماعی، جامع و جمعی دانست. ویژگی اصلی آن این است که رفتار مردم در رابطه با دیگران تعیین و سازمان می‌یابد، که بیشتر بر جنبه‌های اجتماعی مانند نقش‌ها، تعلق و نزدیکی، ارتباط مستقیم با دیگران تاکید دارد (۱۹). به عنوان مثال، شخصی با خودتفسیری وابسته بیشتر کارهای گروهی را ترجیح می‌دهد و با دیگر اعضای گروه روابط صمیمی و نزدیکی دارد و خود را به عنوان عضوی از گروه توصیف می‌کند (۲۲).

گرچه مارکوس و کیتایاما (Markus & Kitayama) به‌طور مستقیم بیان نکرده‌اند، اما بررسی نشان می‌دهد که افراد با خودتفسیری وابسته احساسات همدلی و توجه بیشتری نسبت به دیگران دارند و سازگاری بیشتری نسبت به دیگر افراد از

Al-Mseidin و همکاران سازگاری تحصيلی را داشتن یک نگرش مثبت نسبت به تعیین اهداف تحصيلی، تکمیل الزامات علمی، تلاش اثربخش برای دستیابی به اهداف تحصيلی و کسب موفقیت تحصيلی تعريف کرده‌اند (۶). امروزه سازگاری تحصيلی تنها بر پیشرفت تحصيلی دانشجویان تاکید نمی‌کند، بلکه مفهوم آن گسترش یافته و شامل انگیزه یادگیری، توانایی برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های علمی، احساس تعهد، پشتکار در امور آموزشی و یادگیری، رضایت از فضا و محیطی آموزشی می‌باشد (۷). اگر چه اغلب دانشجویان با محیط جدید به سرعت خو می‌گیرند، اما برای برخی این دوره گذر، استرس‌های شخصی و ناسازگاری‌های هیجانی و تحصيلی به دنبال دارد. پژوهش‌های متعدد نشان می‌دهد، عواملی از جمله ویژگی‌های شخصیتی و هدف‌گرایی (۸)؛ خودکارآمدی، ابراز وجود و حمایت اجتماعی (۹)؛ استرس و ناامیدی (۱۱ و ۱۰)؛ تعاملات اجتماعی و خودکارآمدی (۱۲) می‌توانند سازگاری تحصيلی دانشجویان را پیش‌بینی کنند.

بدون تردید دانشجویان علوم پزشکی در موقعیت‌های تحصيلی، گستره وسیعی از هیجان‌ها را تجربه می‌کنند. نقش این هیجان‌ها در فرایند یادگیری (۱۳) و بررسی اثرات مثبت و منفی آنها بر سازگاری تحصيلی و پیشرفت تحصيلی قابل توجه می‌باشد. هیجان‌های چون لذت، امیدواری، غرور، آرامش، اضطراب، شرم، ناامیدی و خستگی به طور معناداری با انگیزش، منابع شناختی، راهبردهای یادگیری، خودگردانی، پیشرفت تحصيلی و ویژگی‌های شخصیتی یادگیرندگان رابطه دارد و عمیقاً بر افکار و اعمال و سازگاری ایشان تأثیر می‌گذارند (۱۴). از نظر Pekrun و همکاران هیجان‌های تحصيلی، هیجان‌هایی هستند که به‌طور مستقیم به فعالیت‌های تحصيلی یا نتایج تحصيلی، گره خورده‌اند. این هیجان‌ها به یادگیری، آموزش و پیشرفت تحصيلی مربوط هستند. این تعريف دلالت بر این دارد که هیجان‌های وابسته به فعالیت‌های مرتبط با تحصيل نیز هیجان‌های تحصيلی تلقی می‌شوند (۱۵). لذت منبعث از یادگیری، خستگی ناشی از آموزش‌های کلاسی و ناکامی‌ها و عصبانیت‌های ناشی از تکالیف دشوار، نمونه‌هایی از هیجان‌های مرتبط با فعالیت‌های تحصيلی می‌باشند.

ویلاویسنسیو و برناردو (Villavicencio & Bernardo) ادعا کردند هیجان‌های مثبت با دامنه‌ای از متغیرهای مرتبط با انگیزش در ارتباط است از جمله باور به شایستگی، تمایل به مطالعه، تلاش، سازگاری و خودتنظیمی (۱۶). مطالعه‌ی

است نتایج متفاوتی به‌دست آید. با توجه به این‌که در جستجوهای انجام شده در تحقیقات داخلی و خارجی، تاکنون پژوهشی به بررسی نقش دو متغیر هیجانان تحصيلی و خودتفسیری در پیش‌بینی سازگاری تحصيلی دانشجویان علوم پزشکی نپرداخته است؛ پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش هیجانان تحصيلی و خودتفسیری در پیش‌بینی سازگاری تحصيلی دانشجویان علوم پزشکی انجام و بدنبال بررسی این سوال است که آیا هیجانان تحصيلی و خودتفسیری می‌توانند سازگاری تحصيلی دانشجویان علوم پزشکی را پیش‌بینی نمایند؟

روش‌ها

مطالعه حاضر به لحاظ هدف، کاربردی، از نظر نوع داده‌ها، کمی و از نظر روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال تحصيلی ۹۷-۹۶ تشکیل می‌دادند که بر اساس آمارهای اخذ شده، تعداد آن‌ها ۷۱۱۶ نفر برآورد گردید. طبق جدول کرجسی و مورگان (Krejcie & Morgan) تعداد نمونه مکفی برای جامعه ۷۰۰۰ نفری، ۳۶۴ نفر بایستی برآورد گردد که به منظور جلوگیری از ریزش نمونه این تعداد ۴۰۰ نفر (۲۵۵ دختر و ۱۴۵ پسر) در نظر گرفته شد. قابل ذکر است که بعد از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، پنج پرسشنامه ناقص حذف گردید. شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود؛ بدین‌صورت که از دانشگاه، ۳ دانشکده (بهداشت، پرستاری و مامایی و پیراپزشکی) به صورت تصادفی انتخاب و سپس از بین کلاس‌های هر کدام از این دانشکده‌ها، ۴ کلاس و دانشجویان آن کلاس‌ها انتخاب شدند. قابل ذکر است که پرسشنامه‌ها توسط تسهیل‌گر پژوهش توزیع شد و دانشجویان تقریباً ۹۰ دقیقه زمان داشتند تا به سوالات جواب بدهند. معیار ورود به مطالعه اعلام رضایت و معیار خروج عدم تمایل به همکاری بود. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش، جهت بیان شاخص‌های توصیفی از میانگین، انحراف استاندارد و به دلیل فاصله‌ای بودن متغیرها برای بیان همبستگی و پیش‌بینی میزان سهم هر یک از متغیرهای پیش‌بین در پیش‌بینی متغیر ملاک از روش آمار استنباطی (تحلیل رگرسیون گام به گام) از طریق نرم‌افزار آماری SPSS.Ver.23 استفاده شد.

پرسشنامه سازگاری تحصيلی: پرسشنامه سازگاری بیکر و سریاک (Baker & Siryk) دارای ۲۴ گویه است. نمره آزمودنی در این مقیاس بین ۱۶۸-۲۴ قرار می‌گیرد. نمره بین ۲۴ تا ۵۶

خود نشان می‌دهند، با این حال این نکته نیز مهم است که توجه داشته باشیم که افراد با خودتفسیری وابسته خط فکری ثابت و انعطاف‌ناپذیری در رابطه با گروهی که عضو آن هستند نشان می‌دهند. در نتیجه، محدودیت‌های بیشتری برای آن‌ها وجود دارد زیرا باید دیگر اعضای گروه که با آن‌ها احساس رفاقت و نزدیکی دارند را نیز در نظر بگیرند؛ در مقابل فردی با خودتفسیری مستقل مرزی موقت بین گروه و خارج از گروه بودن ایجاد می‌کند. مثال: شخصی که از ابتدا خود را به‌عنوان فردی خارج از یک گروه درک کرده است می‌تواند به راحتی برای رشد روابط، گروه خود را تغییر دهد (۲۳). با این حال خود ادراکی افراد مستقل با افکار و احساسات و رفتار افراد دیگر خیلی کم‌تر است. در این زمینه تحقیقات نشان داد که فردگرایی دانشجویان سنگاپور، وضعیت و انگیزش پیشرفت را پیش‌بینی می‌کند، اما انگیزش پیوند جویی آن‌ها را پیش‌بینی نمی‌کند (۲۴). علاوه بر این، مطالعه دیگری نشان داد که افراد با خودتفسیری وابسته انتخاب‌های امن بیشتر و معمولاً در حد استانداردهای اجتماعی دارند ولی افراد با خودتفسیری مستقل بیشتر بر اساس ارتقا شخصی تصمیم‌گیری می‌کنند، صرف‌نظر از اینکه این انتخاب بر اساس هنجارهای جامعه باشد (۲۵). از طرف دیگر مطالعات اشقلى فراهانی و همکاران نشان داد که یک رابطه همدلانه با بیمار نه تنها باعث بهبود تجربه بیمار به عنوان دریافت‌کننده مراقبت می‌شود، بلکه به نتایج مثبت درمانی نیز منتهی خواهد شد و ارتباطی مثبت بین همدلی و پیامدهای مثبت درمانی و مراقبتی وجود دارد (۲۶). بنابراین با توجه به این‌که دانشجویان علوم پزشکی بهتر است احساس همدلی بالاتری نشان دهند و احساس پیوندجویی در آن‌ها بیشتر باشد احتمالاً به سمت خودتفسیری وابسته بیشتر گرایش داشته باشند (۲۶).

واضح است که سازگاری تحصيلی دانشجویان به دلیل بهبود پیشرفت تحصيلی و یادگیری آن‌ها، ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین، شناسایی متغیرهای اثرگذار بر سازگاری تحصيلی دانشجویان، از اولویت‌های پژوهشی مهم به‌شمار می‌رود. بر اساس متون پژوهشی مطالعاتی برای یافتن عوامل مرتبط با سازگاری تحصيلی انجام شده است؛ اما نکته مهم در استفاده از نتایج بیشتر این مطالعات، آن است که وقتی درباره پدیده پیچیده‌ای مانند سازگاری تحصيلی بحث می‌شود، باید به نقش مجموعه‌ای از عوامل توجه ویژه‌ای کرد و این نکته را مدنظر داشت که یک متغیر به تنهایی اثری را بر متغیر دیگری دارد که اگر اثر آن با سایر متغیرها به طور هم‌زمان مطالعه گردد، ممکن

پرسشنامه هیجانات تحصیلی: پرسشنامه‌ای هیجانات پیشرفت تحصیلی دانشجویان توسط پکران (Pekrun) طراحی شده است. در این پژوهش با توجه به اهداف مورد نظر زیرمقیاس‌های مربوط به هیجانات کلاس شامل لذت از کلاس، امیدواری، عصبانیت، اضطراب و خستگی مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه حاوی ۵۰ سوال برای اندازه‌گیری پنج هیجان یعنی لذت از کلاس (۱۰ سوال)، امیدواری (۸ سوال)، اضطراب (۱۲ سوال)، عصبانیت (۹ سوال) و خستگی از کلاس (۱۱ سوال) بود. در این پرسشنامه یادگیرندگان تجربیات هیجانی خود را در یک مقیاس لیکرتی ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) درجه‌بندی می‌کنند (۱۴). کدیور و همکاران در مطالعه‌ای پایایی مقیاس‌های هیجان‌های مربوط به کلاس این پرسشنامه را چنین گزارش نموده‌اند. لذت از کلاس ۰/۷۵؛ امیدواری مربوط به کلاس ۰/۷۶؛ اضطراب مربوط به کلاس ۰/۷۸؛ عصبانیت مربوط به کلاس ۰/۷۴؛ خستگی از کلاس ۰/۸۴؛ همچنین آن‌ها روایی صوری و محتوایی پرسشنامه فوق را در مطالعه‌ی خود مورد تایید قرار دادند (۲۹). در پژوهش حاضر پایایی خرده‌مقیاس‌ها بر اساس آلفای کرونباخ لذت از کلاس ۰/۶۸؛ امیدواری مربوط به کلاس ۰/۷۲؛ اضطراب مربوط به کلاس ۰/۷۰؛ عصبانیت مربوط به کلاس ۰/۷۹؛ خستگی از کلاس ۰/۶۹ بدست آمد.

یافته‌ها

در جدول شماره یک میانگین و انحراف معیار شرکت‌کنندگان در متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

میزان سازگاری تحصیلی در حد پایین، نمره بین ۵۷ تا ۱۱۲ در حد متوسط و نمره بالاتر از ۱۱۳ در حد بالا را نشان می‌دهد. ویژگی‌های روانسنجی در مطالعات متعدد بررسی شده است. زارعی به نقل از Baker & Siryk ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس پرسشنامه سازگاری تحصیلی را بالاتر از ۰/۸۰ و میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه را ۰/۸۳ گزارش نموده است که روایی صوری و محتوایی آن نیز مورد تایید قرار گرفت (۲۷). در پژوهش حاضر نیز میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه، ۰/۷۸ محاسبه گردید.

پرسشنامه خودتفسیری: در این مطالعه از پرسشنامه ۳۰ سوالی و مدل ۶ عاملی استفاده شد. مجموع چهار تای این عوامل خودتفسیری مستقل هستند: خودمختاری/ ابراز وجود (۷ گویه)، فردگرایی ثابت رفتاری (۶ گویه)، تقدم خود (۳ گویه)، و دو عامل دیگر خرده‌مقیاس وابسته: عامل رعایت ارزش‌های گروه (۱۰ گویه) و عامل وابستگی به رابطه (۴ گویه). پاسخ‌ها بر اساس یک طیف لیکرت ۷ درجه‌ای تدوین شده‌اند. پاسخ‌دهندگان موافقت خود را با هر یک از سوالات، با مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای، از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۷ (کاملاً موافق) نشان دادند. نمره ۵۰ به بالا در خودتفسیری وابسته و نمره ۷۰ به بالا در خودتفسیری مستقل نشان‌دهنده خودتفسیری بالا است (۲۸). الوندی و همکاران در پژوهش اصلی پایایی ابزار را بین ۰/۶۰ تا ۰/۷۰؛ و در پژوهش خود پایایی این ابزار را بین ۰/۵۲ تا ۰/۷۱ گزارش کرده‌اند و روایی صوری و محتوایی این ابزار را مورد تایید قرار داده‌اند (۲۸). در پژوهش حاضر نیز میزان آلفای کرونباخ برای مقیاس خودتفسیری مستقل ۰/۶۹ و مقیاس خودتفسیری وابسته ۰/۷۳ بدست آمد.

جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
سازگاری تحصیلی	۳۹۵	۷۹/۶۲	۷/۴۲
هیجانات تحصیلی مثبت	۳۹۵	۵۷/۶۴	۴/۳۵
هیجانات تحصیلی منفی	۳۹۵	۸۸/۸۱	۵/۹۴
خودتفسیری مستقل	۳۹۵	۴۶/۱۳	۳/۶۴
خودتفسیری وابسته	۳۹۵	۵۰/۳۲	۲/۷۰

بررسی سوال پژوهش، پیش فرض‌های انجام تحلیل رگرسیون (مفروضه نرمال بودن توزیع پراکنندگی نمرات آزمودنی‌ها و مفروضه خطی بودن رابطه دو متغیر) مورد بررسی قرار گرفت و هر دو پیش‌فرض برقرار بود.

جدول فوق میانگین نمرات شرکت‌کنندگان را در متغیرهای سازگاری تحصیلی (۷۹/۶۲)، هیجانات تحصیلی مثبت (۵۷/۶۴)، هیجانات تحصیلی منفی (۸۸/۸۱)، خودتفسیری مستقل (۴۶/۱۳) و وابسته (۵۰/۳۲) نشان می‌دهد. قبل از

جدول ۲: سنجش پیش‌فرض‌های رگرسیون خطی

متغیرها	نرمال بودن		خطی بودن
	کجی	کشیدگی	
سازگاری تحصیلی	۱/۲۸	۰/۲۴	Tolerance
هیجان‌ات تحصیلی مثبت	۰/۹۸	۰/۱۸	VIF
هیجان‌ات تحصیلی منفی	۱/۱۲	۰/۳۸	
خودتفسیری مستقل	۱/۵۶	۰/۲۱	
خودتفسیری وابسته	۱/۵۵	۰/۵۱	

با توجه به اطلاعات جدول شماره دو می‌توان دریافت به دلیل این‌که تمامی ضرایب کجی و کشیدگی در بازه (۲ الی -۲) است، لذا نرمال بودن داده‌های متغیرها تایید می‌گردد. همچنین برای سنجش خطی بودن رابطه از آزمون تورم واریانس با در نظر گرفتن میزان تحمل داده‌ها استفاده شد که نتایج این آزمون (با توجه به اینکه همگی در شاخص تورم

واریانس کمتر از عدد ۲ هستند) نشان داد ارتباط بین متغیرهای مستقل خطی نیست و شرایط برای استفاده از رگرسیون خطی فراهم است. با توجه به برقرار بودن مفروضه‌ها، سوال پژوهش در ادامه مورد بررسی قرار گرفت. جدول شماره سه ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۳: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
سازگاری تحصیلی	۱				
هیجان‌ات تحصیلی مثبت	۰/۱۶**	۱			
هیجان‌ات تحصیلی منفی	-۰/۱۳*	-۰/۱۱*	۱		
خودتفسیری مستقل	-۰/۱۱*	-۰/۳۴**	۰/۱۵**	۱	
خودتفسیری وابسته	۰/۲۰**	۰/۲۱**	-۰/۱۴*	-۰/۱۲**	۱

$P < 0.01$ **

$P < 0.05$ *

هیجان‌ات تحصیلی منفی با سازگاری تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. جدول شماره چهار خلاصه تحلیل رگرسیون را نشان می‌دهد.

بر اساس اطلاعات جدول شماره سه ملاحظه می‌شود بین خودتفسیری وابسته و هیجان‌ات تحصیلی مثبت با سازگاری تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌دار و بین خودتفسیری مستقل و

جدول ۴: خلاصه تحلیل رگرسیون گام به گام

مرحله ورود	متغیر وارد شده به معادله	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)	F	سطح معنی‌داری
۱	خودتفسیری وابسته	۰/۲۰	۰/۰۴	۱۶/۵۵	۰/۰۰۰
۲	هیجان‌ات تحصیلی مثبت	۰/۲۵	۰/۰۶	۱۳/۹۸	۰/۰۰۰

به لحاظ آماری معنی‌دار است یا خیر؟ ملاحظه می‌گردد که با توجه به مقدار F برای مرحله اول ($F=16/55, P \leq 0.001$)، و مرحله دوم ($F=13/98, P \leq 0.001$)، که هر دو در سطح اطمینان ۰/۹۹ معنی‌دار است، میزان ضرایب همبستگی چندگانه و ضریب تبیین بدست آمده معنی‌دار می‌باشند (جدول ۴). تأثیر هر یک از متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیونی بر متغیر سازگاری تحصیلی در جدول شماره پنج گزارش شده است.

بر اساس جدول بالا در مرحله اول خودتفسیری وابسته وارد معادله گردیده است و ۰/۰۴ درصد از تغییرات سازگاری تحصیلی را تبیین می‌نماید. در مرحله دوم هیجان‌ات تحصیلی مثبت به معادله وارد شده است و ضریب همبستگی چندگانه به ۰/۰۶ درصد افزایش پیدا کرده است. این دو متغیر با هم ۰/۰۶ درصد از واریانس سازگاری تحصیلی را تبیین می‌نمایند. بر اساس آماره F و سطح معنی‌داری آن در پاسخ به این سؤال که آیا مقدار واریانس تبیین شده توسط متغیر(های) پیش‌بین

جدول ۵: ضرایب رگرسیونی استاندارد و غیراستاندارد متغیرهای پیش‌بین

متغیر	ضرایب غیراستاندارد	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد	آماره t	سطح معنی‌داری
خودتفسیری وابسته	۰/۱۲	۰/۰۳	۰/۲۱	۴/۰۶	۰/۰۰۰
هیجانات تحصیلی مثبت	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۱۷	۳/۳۱	۰/۰۰۱

جدول بالا نشان می‌دهد که اثر خودتفسیری وابسته و هیجانات تحصیلی مثبت در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانشجویان، مثبت و به ترتیب ۰/۲۱ و ۰/۱۷ بوده است که با توجه به مقادیر آزمون t و سطح معنی‌داری آن که در جدول شماره پنج ارائه شده است، هر دوی این مقادیر معنی‌دار هستند. مقدار β برای این دو مولفه نشان داد که در صورت ثابت بودن سایر شرایط با افزایش یک واحد در خودتفسیری وابسته و هیجانات تحصیلی مثبت به ترتیب به اندازه ۰/۲۱ و ۰/۱۷ واحد افزایش در نمره سازگاری تحصیلی رخ می‌دهد. به عبارت دیگر سهم خودتفسیری وابسته از هیجانات تحصیلی مثبت در تبیین سازگاری تحصیلی بیشتر است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تبیین سهم عوامل خودتفسیری و هیجانات تحصیلی در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی بود. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون گام به گام حاکی از آن بود که سازگاری تحصیلی با خودتفسیری وابسته و هیجانات تحصیلی مثبت رابطه مثبت و معنی‌دار و با خودتفسیری مستقل و هیجانات تحصیلی منفی رابطه منفی و معنی‌داری دارد.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که خودتفسیری وابسته و هیجانات تحصیلی مثبت می‌توانند، ۰/۰۶ درصد واریانس سازگاری تحصیلی دانشجویان را به‌طور مثبت و معنی‌دار پیش‌بینی کنند. اگر چه مقدار بدست آمده خیلی زیاد نمی‌باشد اما از نظر آماری معنی‌دار است. قابل ذکر است که بر اساس مبانی پژوهشی مطالعه‌ای ناهمسو دیده نشد؛ بنابراین به برخی از نتایج مطالعات پیشین که همسو با یافته‌های این مطالعه به‌طور غیرمستقیم هستند، اشاره می‌شود. به عنوان مثال ویلاویسنسیو و برناردو (Villavicencio & Bernardo) در پژوهش خود نشان دادند که هیجان‌های مثبت با باور به شایستگی، تمایل به مطالعه، تلاش، سازگاری و خودتنظیمی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین مطالعه‌ی کاوسیان و

همکاران نشان داد که هیجان تحصیلی لذت از کلاس اثر مثبت نیرومندی بر بهزیستی می‌گذارد و یکی از مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های آن است (۱۷). همچنین پژوهش مارکوس و همکاران (Markus) نشان داد که افراد وابسته احساسات همدلی و توجه بیشتری نسبت به دیگران دارند و سازگاری بیشتری نسبت به دیگر افراد از خود نشان می‌دهند (۲۳). تحقیقات بروتوس و همکاران (Brutus) نشان داد که فرد گرایی دانشجویان سنگاپور، وضعیت و انگیزش پیشرفت آن‌ها را پیش‌بینی می‌کند، اما انگیزش پیشرفت قادر به تبیین انگیزه‌ی پیوند جویی آن‌ها نمی‌باشد (۲۴).

در تبیین یافته‌های بدست آمده احتمالاً این‌طور می‌توان گفت که دانشجویان با خودتفسیری مستقل تمایل به سازماندهی رفتار خود دارد و به صورت معنی‌دار به افکار، احساسات و اقدامات خود بیشتر از افکار، احساسات و اقدامات دیگران رجوع می‌کند و کم‌تر تحت تاثیر دیگران قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، شخص با خودتفسیری وابسته، خود را به‌عنوان عضوی از یک روابط اجتماعی می‌بیند و رفتار خود را بر حسب روابط اجتماعی و ادراک خود از افکار، احساسات و اقدامات دیگران، سازماندهی می‌کند. تحقیقات گذشته نشان می‌دهد که ویژگی‌های شاخص افراد با خودتفسیری وابسته، انعطاف‌پذیری، همدلی، توانایی سازگاری، مهار خود، حفظ هماهنگی با زمینه اجتماعی است (۱۹). از طرف دیگر امروزه سازگاری تحصیلی شامل انگیزه یادگیری، توانایی برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های علمی، احساس تعهد، پشتکار در امور

آموزشی و یادگیری، رضایت از فضا و محیطی آموزشی (۷) و مهارت‌های ارتباطی می‌باشد (۱۲) بنابراین خودتفسیری وابسته با سازگاری آموزشی و تحصیلی می‌تواند رابطه تنگاتنگی داشته باشد. به عبارت دیگر دانشجویان علوم پزشکی در بافت تحصیلی یاد می‌گیرند که چگونه با بیماران خود در آینده برخورد مناسب داشته باشند و رابطه همدلانه خود را تقویت نمایند بنابراین به سمت خودتفسیری وابسته گرایش پیدا می‌کنند.

این موقعیت‌ها ایجاد می‌شوند و روی کیفیت یادگیری و عملکرد آن‌ها اثر مثبت می‌گذارند (۱۴)؛ از طرف دیگر نتایج مطالعه‌ی ویلاویسنسیو و همکاران (Villavicencio) نشان داد که بین هیجان‌های مثبت با باور به شایستگی، تمایل به مطالعه، تلاش، سازگاری و خودتنظیمی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۱۶)؛ بنابراین احتمالاً با بالا رفتن کیفیت یادگیری و عملکرد دانشجویان، نگرش و باورهای آن‌ها نسبت به اهداف تحصیلی تعیین شده، مثبت خواهد شد و تلاش خود را جهت رسیدن به اهداف تحصیلی تعیین شده مضاعف خواهند کرد و شایستگی آن‌ها افزایش می‌یابد و این به معنای افزایش سازگاری تحصیلی است؛ چون سازگاری تحصیلی از داشتن یک نگرش مثبت نسبت به تعیین اهداف تحصیلی، تکمیل الزامات علمی، تلاش اثربخش برای دستیابی به اهداف و کسب موفقیت تحصیلی تعریف کرده‌اند (۶). به عبارت دیگر دانشجویان علوم پزشکی چون این باور را دارند که بعد از اتمام دوره تحصیلی به اهداف خود نایل خواهند شد. بنابراین سختی‌های دوران تحصیل را راحت‌تر می‌توانند طی کنند.

با توجه به این‌که این مطالعه بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی استان البرز انجام شده است، تعمیم نتایج آن به دیگر دانشجویان بایستی با احتیاط صورت گیرد. با توجه به یافته‌های حاصل از این مطالعه پیشنهاد می‌گردد، در پژوهش‌های آتی روابط ساختاری متغیرها از طریق مدل معادلات ساختاری آزمون و همچنین در دیگر مناطق با فرهنگ‌های مختلف اجرا گردد و در نهایت مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاه‌های علوم پزشکی، اقدام به برگزاری کارگاه‌های آموزشی با محوریت خودتفسیری و هیجان‌ات تحصیلی با هدف افزایش سازگاری تحصیلی دانشجویان نمایند.

قدردانی

پژوهشگر از کلیه دانشجویان گرامی که در انجام این پژوهش همکاری لازم را داشتند تشکر و قدردانی می‌نماید.

References

- 1- Schmidt CK, Welsh AC. College adjustment and subjective well-being when coping with a family member's illness. *Journal of Counseling and Development* 2011; 88 (4): 397-406.
- 2- Sepehrian F, fatahy O. [Efficacy of enneagram personality types teaching on educational adjustment of students]. *Journal of Educational Psychology* 2014; 4 (4): 35-44. [Persian]
- 3- Keshavarz afshar H, mirzaee J. [Role of Social Adjustment, Emotional Intelligence and Motivational Strategies in Academic Anxiety among Students]. *Counseling Culture and Psychotherapy* 2018; 9 (34): 211-38. [Persian]

همچنین می‌توان گفت در خودتفسیری وابسته، دیگران نقش بسیار مهمی در تعریف از خود دارند به عنوان مثال فرد زمانی انگیزه پیدا می‌کند که در ارتباط با دیگران و یا عضوی از یک روابط بین فردی باشد. این افراد از طریق روابط با دیگران خود را شکل می‌دهند (۲۱). بنابراین احتمالاً دانشجویان علوم پزشکی توسط جامعه و بافت دانشگاهی پذیرش بهتری دارند و آن‌ها را مورد تحسین قرار می‌دهند و همین امر باعث می‌گردد که، خود را عضوی از دانشگاه می‌دانند و احساس تعلق بیشتری می‌کنند؛ که این موضوع باعث می‌گردد تا در برابر مسایل و مشکلات آموزشی تاب‌آوری بیشتری از خود نشان دهند و نگرش آن‌ها نسبت به دانشگاه و فعالیت‌های آن مثبت باشد؛ به عبارت دیگر در مورد مسائل آموزشی سازگاری بیشتری از خود نشان بدهند.

همیلتون و بیهال (Hamilton and Biehal) در تحقیقی نشان دادند که افراد با خودتفسیری وابسته طبیعت محافظه‌کارانه‌ای دارند و وظیفه‌گرا هستند و اهدافی با کم‌ترین مشکلات نسبت به بیشترین دست‌آوردها را ترجیح می‌دهند و انتخاب این افراد محتاطانه و کم‌خطر است. ولی افرادی با خودتفسیری مستقل به نفع شخصی خود صرف‌نظر از هنجارهای جامعه اهمیت می‌دهند و انتخاب‌های این افراد با عدم احتیاط و ریسک‌پذیری همراه است (۲۵). بنابراین دانشجویان علوم پزشکی احتمالاً در بافت دانشگاهی اهدافی را انتخاب می‌نمایند که کم‌خطر و واقع‌بینانه باشد و بتوانند با یک برنامه‌ریزی دقیق به آن دسترسی پیدا کنند، در واقع تحقق اهداف تحصیلی دانشجویان آن‌ها را به سمت سازگاری تحصیلی بیشتر سوق می‌دهد.

اما در تبیین این یافته که هیجان‌ات تحصیلی مثبت چگونه می‌تواند سازگاری تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی را پیش‌بینی کند. این‌طور می‌توان گفت که هیجان‌ها و احساس‌ها از جمله مهم‌ترین ابعاد شخصیتی یادگیرندگان هستند که در سراسر فرایند یادگیری در کلاس حضور دارند؛ آن‌ها به‌وسیله موقعیت یادگیری و ارزیابی‌های یادگیرندگان از

- 4- Olimat A, Saaida M, alzyadat E. Reasons for the low level of academic achievement in English language curriculum. For secondary school students in public schools in Salt rod from the point of view of teachers and proposed solutions to improve the achievement level. Scientific journal of the Faculty of Education - Assiut University 2013; 29 (2): 433-468.
- 5- Pettas KR. The relationship of parental monitoring to community college student adjustment and achievement Differences by gender, ethnicity, parental education level and student residence. [Dissertation]. University of South Carolina; 2006.
- 6- Al-Mseidin K, Omar-Fauzee MS, Kaur A. The relationship between social and academic adjustment among secondary female student in Jordan. European Journal of Education Studies 2017; 3(2): 333-46.
- 7- Rivas-Drake D. Public ethnic regard and academic adjustment among Latino adolescents. Journal of Research on Adolescence 2011; 21 (3): 537-44.
- 8- Ehyakonnande M, Yousefi F, Khormaie F. [Prediction of student Adjustment based on personality traits and goal seating. Journal of Educational Psychology Studies 2017; 14 (26): 1-36. [Persian]
- 9- Tamanaii M, Moradi S. [Prediction of academic adjustment based on self-efficacy, assertiveness and social support]. Journal of Social Psychology 2015; 2 (36): 57-73. [Persian]
- 10- Hwang K, Wang MK. The effect of stressors, Living support and adjustment on learning performance of international students in Taiwan. Social Behaviour and Personality: an international journal 2011;39(3): 333-44.
- 11- Hibbard DR, Davies KL. Perfectionism and psychological adjustment among college students: Does educational context matter?. North American Journal of Psychology 2011; 13 (2): 187-200.
- 12- Ardalan E, Hosseinchari M. [Predicting academic adjustment based on communication skills: the mediation role of self-efficacy]. Educational Psychology 2010; 6(17):1-28. [Persian]
- 13- Pekrun R. Progress and open problems in educational emotion research. Learning and Instruction 2005; 15 (5): 497-506.
- 14- Nikdel F. [Investigating the relationship between perception of the classroom environment and motivational beliefs (goal orientation and academic self-concept) with academic emotions and self-regulation learning: the role of mediating academic emotions]. [Dissertation]. Theran, Kharazmi University; 2010. [Persian]
- 15- Pekrun R, Goetz Th, Titz W, Perry RP. Academic Emotions in Students' Self-Regulated Learning and Achievement: A Program of Qualitative and Quantitative Research. Educational Psychologist 2002; 37 (2): 91-105.
- 16- Villavicencio F, Bernardo A. Positive academic emotions moderate the relationship between self-regulation and academic achievement. British Journal of Educational Psychology 2013; 83(2): 329-340.
- 17- Kavousian J, Kadivar P, Farzad V. [Relationship of environmental, Educational factors with school well-being: role of Psychological needs motivational self-regulation and academic emotions]. Rph 2012; 6 (1): 10-25. [Persian]
- 18- Burgess T, Crocombe L, Kelly J, Seet PI. The effect of cultural background on the academic adjustment of first year dental students. Ergo 2009; 1 (2): 5-14.
- 19- Markus HR, Kitayama S. Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. Psychological Review 1991; 98: 224-253.
- 20- Cross SE, Hardin EE, Gercek-Swing B. the What, How, Why, and Where of Self-Construal. Personality & Social Psychology Review 2011; 15 (2): 142-79.
- 21- Oetzel JG. The effects of self-construals and ethnicity on self-reported conflict styles. Communication Reports 1998; 11(2): 133-44.

- 22- Dowl SM, Artistic D. Type and strength of self-construal interact with the influence of anchoring heuristics in appraisals of self-efficacy. *Learning and Individual Differences* 2016; 49: 400-405.
- 23- Markus HR, Kitayama S. Culture and selves: A cycle of mutual constitution. *Perspectives on Psychological Science* 2010; 5 (4): 420– 430.
- 24- Brutus S, Greguras GJ. Selfconstruals, motivation and feedback-seeking behaviors. *International Journal of Selection and Assessment* 2008; 16 (3): 282–91.
- 25- Hamilton RW, Biehal GJ. Achieving Your Goals or Protecting Their Future? The Effects of Self-View on Goals and Choices. *Journal of Consumer Research* 2005; 32 (2): 277-83.
- 26- Ashghali-Farahani M, Salehi T, Arab-Ameri Z, Haji-babae F, Hosseini A F, Ghaffari F. [Empathy among undergraduate nursing students in Tehran University of Medical Sciences]. *ijme* 2016; 9 (4): 56-67. [Persian]
- 27- Zarei HA, Mirhashemi M, Sharifi H. [The Relationship between Thinking Styles and Academic Adjustment in Nursing Students]. *Iranian Journal of Medical Education* 2012; 12 (3):160-166. [Persian]
- 28- Alvandi far S, Kadivar P, Arabzadeh M. [Investigate the mediating role of self-construal in relationship between self esteem and creativity, in high school students in Karaj]. *Quarterly innovation and creativity in human science* 2018; 7 (3): 163-194. [Persian]
- 29- Kadivar P, farzad V, kavousian J, Nikdel F. [Validating the Pekrun's achievement emotion questionnaire]. *Quarterly Educational Innovations* 2009; 8 (32):7-38. [Persian]

The Role of Self-Constraint and Academic Emotions in predicting Academic Adjustment of Medical Students

Arabzadeh M

Received:2019/01/09

Accepted:2019/05/07

Abstract

Introduction: Academic Adjustment is one of the important also, effective factors on academic performance, and in this regards, studies have been conducted in schools and universities. The present research has been done to investigate The Role of Self-Constraint and Academic emotions in predicting Academic Adjustment of medical student's.

Methods: This is a descriptive/correlation research. Population of this study included all students who were studying in Alborz University of Medical Sciences in academic year of 2017-2018 that 395 students were selected by multi-stage random sampling method. For gathering data, Self-construal questionnaire of Hardin, Leong & Bhagwat, and Academic Emotions Questionnaire of Pekrun, Goetz & Frenzel, adjustment questionnaire of Baker and Siryk were used. Collected data were analyzed by using Pearson correlation test and step-by-step multiple regression method in SPSS.

Results: Results suggested that there is positive and significant relationship between dependent Self-Constraint ($P<0.01, r=0.20$) and positive Academic emotion with academic adjustment ($P<0.01, r=0.16$). also, negative and significant relationship between Independent self construal ($P<0.05, r= -0.11$) and negative Academic emotion with academic adjustment ($P<0.05, r= -0.13$). Results of step-by-step multiple regressions indicated that dependent Self-Constraint and positive Academic emotion could positively and significantly predict students' academic adjustment.

Conclusion: According to the results of this study, dependent Self-Constraint and positive Academic emotion play a significant role in the prediction of students' academic adjustment. So, it is recommended that students' counseling centers in universities holding educational workshops which focus on Self-Constraint and Academic emotion by the aim of increasing academic adjustment in students.

Keywords: Academic Adjustment, Self-Constraint, Academic Emotion, Students

Corresponding Author: Arabzadeh M, Department of Educational Psychology, Faculty of Education & Psychology, Kharazmi university, Tehran, Iran mehdi_arabzadeh@hotmail.com